

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DUALARI VE ANLAMLARI

*el-Hamdülillahi rabbilalemin vessalâtü
vesselâmü alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî
ve sahbihî ecmaîn ve men tebi'ahü bi-ihsânin
ilâ yevmiddîn. Emmâ ba'dü;*

Riyâzüs-sâlihîn hadîs-i şerîflerinden üç
hadîs-i şerîfi okumak üzere başlıyoruz.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

عن ابن عمر رضى الله عنهما: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اسْتَوَى عَلَى بَعِيرِهِ خَارِجًا
إِلَى سَفَرٍ كَبَّرَ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: (سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا
هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ)
اللَّهُمَّ نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ
الْعَمَلِ مَا تُحِبُّ وَتَرْضَى اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا
وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ
وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ
السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ

وَالْمَالِ». قَالَ وَإِذَا رَجَعَ قَالَهُنَّ وَزَادَ فِيهِنَّ: «آيُبُونَ
تَائِبُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ».

“An ibni Ömere radiyallahu anhümâ enne rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem kâne ize’s-tevâ alâ ba’îrihi hâricen ilâ seferin kebbera selâsen sümme kâle -sübhânellezî sehara lenâ hâzâ ve mâ künnen lehû mukrinîn ve innâ ilâ rabbinâ le-munkalibûn.¹- Allâhümme innâ nes’elüke seferinâ hâzâ el-birra ve’t-takvâ ve mine’l-ameli mâ terdâ. Allâhümme hevvin aleynâ seferenâ vatvi annâ bu’dehû. Allâhümme ente’s-sâhibu fi’s-seferi ve’l-halîfeti fi’l-ehli Allâhümme üzû bike min va’sâi’s-seferi ve izâ race’a kâlehünne ve zâde fîhinne âyibûne tâibûne âbidûne li-rabbinâ hâmidûne. Ravâhu Müslim rahmetullahi aleyh.

Abdullah b. Ömer radiyallahu anhümâ’dan rivayet edildiğine göre; “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz.” Kâne ize’s-tevâ alâ ba’îrihi. “Bineğinin, deve-

¹ 43/Zuhruf, 13-14.

sinin üstüne oturduğu zaman.” *Hâricen ilâ seferin*. “Bir yolculuğa niyet edip çıkmak üzereyken.” *Kebbera selâsen*. “Üç defa *Allahu Ekber, Allahu Ekber, Allahu Ekber* derdi.” *Sümme kâle*. “Sonra şu duayı okurdu.”

Demin okuduğum duayı, manasını söyleyelim;

Sübhânellezî sehharâ lenâ hâzâ. “Bize bu hayvanı kullanma imkanını bahşeden Allah’a tesbihler olsun, O’nun şânı ne kadar yücedir.” *Ve mâ künnâ lehû mukrinîn*. “Yoksa biz, Allah bize bu bineği nasip etmeseydi nereden elde edecektik, elde edemezdik.” Yani yaklaşılmazdık, böyle bir fırsatı yakalayamazdık. *Ve innâ ilâ rabbînâ le-munkalibûn*. “Hiç şüphe yok ki biz Rabbimize muhakkak ki dönüp gideceğiz.”

Allâhümme. “Ey benim Rabbim, Mevlâ’m, Allah’ım!” *Innâ nes’elüke*. “Biz isteriz.” *Fî-seferinâ hâzâ*. “Bu yolculuğumuzda, çıkmak üzere olduğumuz, şu başlamak üzere olduğumuz şu yolculuğumuzda senden isteriz.” *el-Birra ve’t-takvâ*. “İyiliği ve müttakî olmayı, iyi iş yapmayı ve müttakî olmayı senden dileriz.”

Birr, “iyilik yapmak” demek, özellikle anne-babaya iyilik yapmak, ama herkese karşı. Yani genel olarak herkese karşı, bilhassa anne-babaya karşı iyilik yapmaya, iyi davranmaya *birr* derler.

“Bu seyahatimizde herkese karşı iyilik yapmaya.” *Ve't-takvâ*. “Ve müttakî olmaya yani haramlardan, günahlardan korunmaya senden tevfikini refik etmeni dileriz.”

Ve mine'l-ameli mâ terdâ. “Ve senden bu yolculuğumuz boyunca yapacağımız işlerden razı olacağın işleri yaptırmanı dileriz.” Hoşnut olacağın, razı olacağın işleri yaptırmanı dileriz *yâ Rabbi! Allâhümme hevvin aleynâ seferenâ hâzâ*. “Yâ Rabbi! Bu çıkmakta olduğumuz yolculuğumuzu bize kolaylaştır, hafifleştir.” *Vatvi annâ bu'dehû*. “Gideceğimiz uzak mesafeleri bize kısalt.” Katla, dür, kısalt, nasıl gittiğimizi bilmeyelim, çarçabuk varıverelim, bitmez tükenmez gibi olmasın.

Allâhümme ente's-sâhibu fi's-seferi. “Yâ Rabbi! Yolculukta arkadaş sensin, yoldaş sensin, sohbetdaş sensin..”

Sâhip, “bir insana yolda, bir yerde refakat eden, onunla sohbet eden kimse” demek.

“Yolculuğumuzda yoldaşımız yâ Rabbi! sensin.”

Ve'l-halîfeti fi'l-ehli. “Çıkıp gidiyoruz, geride bıraktığımız aile efradımız konusunda da vekilimiz sensin.” Geride bıraktığımız, onlara bakacak olan da sensin.

Kime bırakıyoruz?

Sana bırakıyoruz yâ Rabbi!

Allâhümme innî eûzü bike min va'sâi's-seferi. “Yâ Rabbi! Ben yolculuğumuzun sıkıntılarından, felaketlerinden, şiddetinden sana sığınırım.” “Üzücü bir durumla karşılaşmaktan sana sığınırım yâ Rabbi!” “Malca, aile efradı bakımından ve çocuk bakımından geri döndüğümüz zaman kötü bir durumla karşılaşmaktan, onları kötü bir durumda bulmaktan da sana sığınırım yâ Rabbi!” Gidiyorum, döndüğüm zaman onları o konuda böyle kötü bir duruma düşmüş görmekten de sana sığınırım, yani o duruma düşürme diye dua ederdi.

Ve izâ race'a kâlehünne. “Döndüğü zaman da bunları söylerdi, bu duayı ederdi.” *Ve*

zâde fîhinne “Bir de bu duasına şu sözleri eklerdi:” *Âyibûne tâibûne âbidûne li-rabbinâ hâmidûne.*

Âyibûne. “Dönücüleriz, dönüyoruz.”
Tâibûne. “Tevbe ediciler olarak.” Yani hatalarımız varsa, her ne türlü kusur işlemişsek, onlardan tevbe edici olarak sana dönücü olarak, sana sığınıcı olarak dönüyoruz yâ Rabbi!
Âbidûne. “Sana ibadet edici olarak, ibadetini dileyerek.” *Li-rabbinâ hâmidûne.* “Rabbimiz, Mevlâ’mıza da hamdedici olarak dönüyoruz.” derdi.

Yani döndük, dönüyoruz ama nasıl?

Tevbekâr olarak, ibadet edici olarak ve hamdedici, hamdederek dönüyoruz, hamdler olsun demiş oluyor.

Bu sefer duasıdır. Bunu Allah razı olsun sebep olanlardan, Suud Havayolları uçak kalktığı zaman yolcularına resmen okutturur. Okutturur, aferin, yani bir hadîs-i şerîfi okuturuyor, utanmıyor, sıkılmıyor, çekinmiyor. Brunei Havayolları da aynen okuyor. Bu yalnız dönüşte, *Âyibûne tâibûne âbidûne li-rabbinâ*

hâmidûne. Onu da dönüşte kendimiz unutmayalım yani ekleyelim, ötekisini ezberlemiştir.

a. Yola Çıkarken Allah'a Sığınma

İkinci hadîs-i şerîf;

وعن عبد الله بن سرجس رضى الله عنه قال: كَانَ
رسول الله صلى الله عليه وسلم إِذَا سَافَرَ يَتَعَوَّذُ مِنْ
وَعَثَاءِ السَّفَرِ، وَكَأَبَةِ الْمُنْقَلَبِ، وَالْحُورِ بَعْدَ
الْكُورِ، وَدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ
وَالْمَالِ. رواه مسلم

Ve an Abdillâh ibni Sercise radiyallahu anhu kâle kâne resûlallah sallallahu aleyhi ve sellem izâ sâfera yete'avvezu min va'sâi's-seferi ve keebetil-munkalebi ve'l-hûrî ba'del-kûri ve da'vetil-mazlûmi ve sûi'l-manzari fi'l-ehli ve'l-mâli.

Müslim *rahmetullahi aleyhi*'in rivayetine göre ravisi Abdullah b. Sercis *radiyallahu anh.*

İzâ sâfera. "Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz yola çıktığı zaman." *Yete'avvezu.* "Allah'a sığıyordu." *Min va'sâi's-*

seferi. “Seferin zorluklarından.” *Ve keebetî’l-munkalebi*. “Yürek yakıcı bir geri dönüşten, yani üzücü bir geri dönüşten.” *Ve’l-hûrî ba’de’l-kûri*. “Yükseldikten sonra aşağı düşmekten.” *Ve da’vetî’l mazlûmi*. “Ve mazlumun bedduasına uğramaktan.” *Ve sûi’l-manzari fi’l-ehli ve’l-mâli*. “Aile efradı ve mal konusunda geri döndüğü zaman kötü bir hal görmekten, onları kötü bir halde, bıraktığından daha kötü bir halde görmekten Allah’a sığı-nırdı.” diye bildiriyor, sözlerini söylemiyor. Demin sözlerini söylemişti, nasıl dua ettiğini, burada böyle yapardı diye bildiriyor ve bazı ufak farklar var.

Mesela, burada mazlumun bedduasına uğramaktan, yani zulm edip de o da mazlum olup da karşısındaki bana beddua etmesinden de sığınırım diyormuş demek ki. Sonra yükseldikten sonra alçalmaktan, makbul olduktan sonra merdut olmaktan da sığınırımış, o da yok.

Sonuncu hadîs-i şerîf;

عن علي بن ربيعة: قال: «شَهِدْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي
طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، وَقَدْ أَتَىٰ بَدَابَتِهِ لِيَرْكَبَهَا،

فلما وضع رِجله فى الرِّكَّاب ، قال : بسم الله ، فلما
استوى على ظهرها قال : الحمد لله سبحانه الذى
سَخَّرَ لنا هذا وما كُنَّا له مُقْرِنين ، وإنا إلى رَبِّنا
لمنقلبون ثم قال : الحمد لله - ثلاث مراتٍ - ثم
قال : الله أكبر - ثلاث مراتٍ - ثم [قال] :

سبحانك ، إني ظلمت نفسى فاغفر لى ، إنه لا يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ إلا أنت ، ثم ضَحِكَ ، فقلتُ : يا أمير
المؤمنين ، مِمَّ ضَحِيتُ ؟ قال : رأيتُ رسول الله -
صلى الله عليه وسلم - فعل كما فعلتُ ، فقلتُ : يا
رسول الله ، من أيِّ شىءٍ ضَحِيتُ ؟ قال : إن رَبَّكَ
يَعْجَبُ من عبده إذا قال : اغْفِرْ لى ذُنُوبى يَعْلَمُ أنه
لا يغفر الذُّنُوبَ غيرى

*An Aliyy-ibni Rebî'ate kâle şehidtü Aliy-
yebne ebî Tâlibin radiyallahu anhu ütiye bi-
dâbbetin li-yerkebehâ fe-lemmâ vada'a ric-
lehû fi'r-rikâbi kâle bismillahi fe-
lemme'stevâ alâ zahrihâ kâle elhamdülillahil-*

*lezî sehharâ lenâ hâzâ ve mâ künnâ lehû muk-
rinîn ve innâ ilâ rabbinâ le-munkalibûne
sümme kâle elhamdülillah selâse merrâtin
sümme kâle Allahu Ekber selâse merrâtin
sümme kâle sübhâneke innâ zalemtü nefsi fağ-
firlî innehû lâ yağfiru'z-zunûbe illâ ente
sümme dahike ve yâ emîra'l-mü'minîne kâle
reeytü sallallahu aleyhi ve sellem fe'ale kemâ
fe'altü fe-kultü yâ Resûlallahî min eyyi şey'in
dahikte kâle inne rabbeke ya'cebu min abdihî
izâ kâle iğfirlî zünûbî ya'lemü ennehû lâ yağ-
firu'z-zünûbe ğayrî.*

*Ravâhu Ebû Dâvûde ve't-Tirmiziyyü ve
kâle hadîsun hasenün ve fî ba'di'n-nusehî ha-
senün sahîhün ve hâzâ lafzu Ebî Dâvûd.*

Bu hadis-i şerif Ali b. Rebî'a isimli kişiden rivayet edilmiş, o da demiş ki;

*Şehidtü Aliy-yebne ebî Tâlibin. “Ebû Ta-
lib'i gördüm, Hz. Ali radiyallahu anh ve kerre-
mallahu veche Efendimizi gördüm.” Ütiye bi-
dâbbetin li-yerkebehâ. “Binsin diye kendisine
bir hayvan, at getirildi.” Fe-lemmâ vada'a ric-
lehû fi'r-rikâbi kâle bismillahi. “Özengiye
ayağını koyduğu zaman bismillah dedi.” Fe-
lemme'stevâ alâ zahrihâ. “Hayvanın üstüne*

yerleşince de dedi ki;” *Elhamdülillahillezî sehharâ lenâ hâzâ ve mâ künnâ lehû mukrinîn ve innâ ilâ rabbinâ le-munkalibûne.*² “[Bineğin] üstüne oturunca bu âyet-i kerîmeyi dedi.”

Sümme kâle elhamdülillah selâse merrâtin sümme kâle Allahu Ekber selâse merrâtin. “Üç defa elhamdülillah demiş sonra, üç defa da *Allahu Ekber, Allahu Ekber, Allahu Ekber* demiş.” *Sümme kâle.* “Sonra da demiş ki;” *Sübhâneke innâ zalemtü nefsi.* “Yâ Rabbi! Seni tesbih ederim ki sen noksandan münezzehsin.” *Zalemtü nefsi.* “İtiraf ediyorum ki nefsime ben zulmettim.” *Fağfirlî.* “Benim günahımı afv ü mağfiret eyle.” Yani günah işledim, iyi kulluk yapmadım, böylece kendimi tehlikeye düşürdüm, nefsime kötülük getirecek bir durum yapmış oldum, beni afv ü mağfiret eyle. *Innehû lâ yağfiru’z-zunûbe illâ ente.* “Hiç şüphe yok ki günahları senden başkası afv ü mağfiret edecek değildir, sadece sen afv ü mağfiret edeceksin.”

Sümme dahike. “Böyle dedikten sonra, bu zâtın gözü önünde ata binip bu sözleri, duaları

---

² 43/Zuhruf, 13-14.

yapınca Hz. Ali Efendimiz gülmüş.” “Ona demiş ki;” *Yâ emîra’l-mü’minîne*. “Ne sebepten güldün ey mü’minlerin emiri?”

Demek ki halife olduğu sırada böyle bu duayı yapmış, Ali b. Rebî’a da o zaman duymuş demek ki. “Ey emîra’l-mü’minîn! Ne sebepten güldün?”

Kâle reeytü sallallahu aleyhi ve sellem fe’ale kemâ fe’altü. “Diyor ki, görmüştüm ki Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz de benim yaptığım gibi yapmıştı.” “Sonra da gülmüştü.” Bu sözleri söylemişti, böyle yapmıştı, sonra da gülmüştü. *Fe-kultü yâ Resûlallahi min eyyi şey’in dahikte*. “Ben de ona demiştim ki tıpkı sizin bana dediğiniz gibi, ne sebepten güldün yâ Resûlallah! ‘Ey Allah’ın Resûlü ne sebepten güldün?’ demiştim.”

Kâle. “Buyurmuştu ki,” *Inne rabbeke ya’cebu min abdihî izâ kâle iğfirlî zünûbî*. “Ey Ali! Rabbin sübhânehû ve Teâlâ hazretleri kulunun *Allahümmağfirlî zünûbî* demesini sever, hoşlanır.” *Ya’lemü ennehû lâ yağfiru’z-zünûbe ğayrî*. “Bu kulum benden başka birisinin günahları affetmeyeceğini biliyor der, ondan güldüm.”

Yani Allahu Teâlâ hazretleri *Allahümmağfirlî zünûbî*. “Yâ Rabbi! Benim günahlarımı afv ü mağfiret eyle.” deyince kulunu seviyor. Kulun günahları benim affettiğimi, benden başkasının affetmediğini anladı diye kulunu seviyor. O sevdiğini Resûlullah Efendimiz bilince gülmüş. Çünkü duasında *Allahümmağfirlî zünûbî* dedi, Allah’ın memnun olduğundan dolayı gülmüş, gülmesinin sebebi oymuş.

Ravahu Ebû Davud ve’t-Tirmizî. “Bu hadîs-i şerîfi Ebû Davud ve Tirmizî rivayet etmişler ki iki büyük hadis âlimi, üstadı, büyük allâmesi, imamı. Ve Tirmizî *hadîsün hasenün* demiş. Bazı Tirmizî nüshalarında da *hadîsün hasenün sahîhun*. “Hasen ve sahih hadis.” demiş. *Ve hâzâ lafzu Ebû Davud*. “Bu yukarda okuduğumuz metin Ebû Davud’un rivayeti.”

Üç hadîs-i şerîf okuduk.

Allahu Teâlâ hazretleri Efendimiz’in şefaatine erdirsin.

Tabii sefer duasını öğrenmiş olduk. Hz. Ali Efendimiz’in rivayet ettiği hadisten de Allah’ın *celle celâlühû ve tebâreke ve teâlâ* hazretlerinin *Allahümmağfirlî zünûbî* deyince kulunu sevdiğini de öğrenmiş olduk.

*Allahümmağfirlenâ zünûbenâ, Allahüm-
mağfirlenâ zünûbenâ, [Allahümmağfirlenâ
zünûbenâ.]*

*Sübhânekellâhümme ve bi-hamdik neş-
hedü en lâ ilâhe illâ ente vahdeke lâ şerîke
leke nestağfiruke ve netûbu ileyke.*

*Sübhâne rabbinâ rabbi'l-ızzeti ammâ ya-
sifûne ve selâmün ale'l-mürselîne ve'l-ham-
dülillâhi rabbi'l-âlemîne el-Fâtiha...*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

4 Şa'bân 1421 / 01.11.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

